

AMICULU SCÓLEI

fóia pentru naintarea invetiamentului si a educatiunei
la Romani.

Ese in tóta Samba'ta. — Pretiulu abonamentului pentru provinciile austriace: pe anu 4 flor., pe siése luni 2 flor. 25 cr., pe trei luni 1 flor. 25 cr.; — éra pentru Romania'a: pe anu 30 piastrii (lei), si pe semestru 16 piastrii. — Pentru inseratiuni se vor respunde 5 cr. de serie. — Abonarea se face la postele c. r. si pela DD. corespondinti, si la tóte librariile.

Despre remunerare si pedepsire in scóla.

(Capetu.)

Ce se atinge de aplicarea pedepselor in specialu, invetiatorulu e detoru se pedepsésca ori-ce pasi, cari suntu in contra disciplinei scolare si a insusíloru bune ce trebue se le aiba unu scolaru. Precumu gradinarulu curatia florile si plantele sale de ori-ce frundie, ramuri si escrescéntii nefolosítore, cari impedece desvoltarea ulterióra: astu-felu invetiatorulu trebue se infrene si se sterpésca din scolarii sei ori-ce reutate, ori-ce patimi, ori-ce scaderi, negligintia, lene s. a. Dar' mai nainte d'a intrebuintiá disciplin'a in tóta rigórea ei, invetiatorulu trebue se-se silésca a preveni ori-ce scaderi, si se-se ferésca cá de gur'a sierpelui se nu arunce chiar' elu seminti'a reutatii in animile fragede si usioru primitóre ale copiiloru, pentru-ca de multe ori chiar' invetiatorulu e caus'a reutatii scolariiloru sei. — Invetiatorulu numai atunci vá poté tiené rendu bunu si linisce in scóla, candu va scí se ocupe pe copii neinctatu, si totu de un'a cu lucruri amesurate scopului, asiá d. e. cu teme din limba si matematica s. a. Pentrucá invetiatorulu se incungiure pedéps'a pe catu se póte, si numai fórte arare ori s'ó aplice, trebue se dedee pe scolari de tempuríu la ascultare, ordine si diligintia. Se le insufe frica si temere atatu pentru trecutu catu si pentru ve-

nitoru, dar' o temere mai multu de fapte rele decatu de pedépsa.

Totu deun'a invetiatorulu mai nainte d'aluá refugiulu la pedépsa, se intrebuintieze dojeni si amenintiari. Déca ai invetiatu pe copilu, care suntu detorintiele lui, si elu gresiesce din slabitiune séu fiindu-ca nu e inca harnicu a-le implini, atunci lu mai escusi si-lu mai ierti; dar' déca nu le-a implinitu din uitare séu nebagare de séma, atunci mai antaiu lu faci atentu, dar' cu rigóre; a dóu'a óra lu dojenesci si-lu mustri, a trei'a óra i ameninti; si a patr'a óra apoi lu pedepsesci aspru.

Unele gresielí nu trebue pedepsite, pentru-ca copilulu le comite din nesciintia, uitare, séu din nebagare de séma, care provinu din e-tatea lui cea cruda si fora esperintia. Pentru aceea invetiatorulu totu de un'a are se faca deosebire intre gresielele cari merita pedépsa si care se potu iertá. Pedepsele se fia pe catu se póte usióre, dar' astu-felu intogmite catu se-lu faca pe copilu se-i fia rusíne si se-i para reu. Apoi invetiatorulu se nu pedepsésca nici odata pana nu s'a convinsu pe de plinu despre gresiel'a copilului. La pedepse nici odata se nu fia pripitu si rapitu. Totu de un'a e mai bine si mai consultu, se-se cugete catu va tempu, si gresielile mai mari se le pedepsésca totu de un'a dupa scóla. Pan'atunci are invetiatorulu tempu se-se reculéga, se judece lucrulu cu sange rece si se asculte si preceptele ratiunii.

Acést'a e bine si pentru aceea, cá scolarulu ajungundu la cunosciinti'a gresielei sale, se remana tempu mai lungu in indoiéla, ca óre fi-va elu pedepsitu séu ba, pentru-ca astu-felu elu patimesce si se pocaesce, simte mai multa greutate decatu candu ar' fi pedepsitu numai de catu; uneoria e de lipsa cá invetiatorulu se pasiésca cu energia si fora amenare in contra gresieliloru, si mai vertosu atunci candu copilulu comite gresieli mari, cari scandaliséza si pe cei alalti copii.

Dar' invetiatorulu mai nainte d'a pasí la pedepse, are se cercéteze in ce dispusetiune se afla copilulu, pentru-ca tóta pedéps'a nu va platí nimicu, déca copilulu va fi catranitu, esacerbatu si turburatu. Intieptiunea cere, cá pe scolari se nu-i prè dedai cu pedéps'a, pentru-ca atunci si-pierde puterea ce trebuie s'o aiba asupra loru, si devine unu lucru de tóte dílele, de care copiiloru nu le prè pasa, si o suferu usioru si fora d'a-se desgustá si infricá! — Ori-ce pedépsa presupune o gresiéla, si astu-felu numai gresieli comise intr' adevéru trebuie pedepsite. La pedepsire trebuie luatú sém'a la etatea, caracterulu si temperamentulu scolarului ce are d' a fi pedepsitu; bá de multe ori trebuie se iee invetiatoriulu sém'a si la parintii scolarului.

Scolariulu trebuie se-se supuna la pedépsa de buna-voia. Cá elu se faca acést'a, trebuie se-i arete invetiatorulu ca ce gresiéla mare a comisu elu, si ca e neaperatu de lipsa cá se-lu indrepteze. Scolarulu trebuie se recunósca ca invetiatorulu este detoriu se pedepsésca gresielele comise. Elu trebuie se suferé pedéps'a fora strigare, vaerare, plangere si murmurare. Pedéps'a trebuie se fia impreunata cu amóre. Copilulu trebuie pedepsitu pentru aceea ca-lu iubesci. Invetiatorulu se tracteze cu scolarii sei cá si unu medicu. Mediculu curéza ból'a pentru ca iubescé pe bolnavu si-lu dóre de elu. —

Invetiatorulu candu pedepsesce se fia cum-

petatu si liniscitu; se nu se arate turburatu si chiar' furiosu; se nu imprósce copilulu cu spresiuni vetemetóre, caci copii acestea le spunu parintiloru si d'acà se nasce ura; se vorbésca blandu si pedéps'a s'o dicteze cu sange rece si seriosu. Invetiatorulu candu pedepsesce nu trebuie se-si verse resbunarea asupra copilului, ci numai se-lu indrepte cu iubire si seriositate parintiésca. Nu trebuie se pedepsésca din patima séu din capriciu; nu trebuie se-se infurieze, si se-si piérda liniscea si cumpetulu: ci trebuie se pedepsésca din amórea si ingrigirea parintiésca si pentru binele scolariloru sei, si in tóta portarea lui s'arate ca elu face acést'a cu neplacere si numai de sila si din detori'a ce-o are d'a indreptá.

Invetiatorulu se iee sém'a ce impresiune a facutu pedéps'a asupra copilului. Dar' are se-se ferésca de dóue rateciri: se nu-lu mai nacajésca neincetatu cu imputari si mustrari; si-a dóu'a, se nu-lu magulésca dupa ce l'a pedepsitu, se nu-i dee daruri si altele pentru-cá se-lu impace si se-i imbune anim'a.

In scóla trebuie incungiurate tóte acele pedepse cari potu trage dupa sine urmari rele trupesci si sufletesci; tóte acelea cari vétéma sentiulu de rusine séu pudóre si onóre, periclitéza moralitatea, si facu pe cei alalti scolari se-se desgusteze.

Numai pedepse d'acele se-se aplice, cari indrépta gresielile comise, indrépta pe copii spre cele bune si-i facu se-se scarbésca de cele rele.

Cá pedepse se recomenda urmátorele: o cautatura seriósá; strigarea pe nume; mustrare între patru ochi; mustrare in publicu; mustrare si amenintiare; starea in pitióre in scaune si afora de scaune; ingenunchiarea, siederea afora (dar' numai la copii nu si la fete); remanerea in scóla la ceva lucru (dar' nu de-odata si copii si fetele, ci deosebitu, si nu mai multu de o óra); aruncarea in scaunele din deretu; aratarea la parinti; mustrarea din partea superiori-

loru scólei s. a.; si in urma pedepsele trupesci.

La pedepsele trupesci invetiatorulu vine la unu punctu fórtre greu. Multi se nevoiescu se scóta din scóla cu totulu pedepsele trupesci; dar' acést'a nu se póte fora d'a lasá din mana unu midilocu eficace pentru indreptare, se intielege ca se fia aplicatu cu intieeptiune. Cine n'a auditu pe cei batuti pe la judecatorii strigandu: „de m'ar' fi batatu parintii cadu am facutu cea dinteiu blastamatía, acum'a n'asi fi ajunsu aici!“ Ba scóterea pedepsei trupesci din scóla e chiar' si in contra santei scripturi; Sirachu díce: Cine-si iubesce fiulu se u, lu tiene necurmatu sub vérga.

Astu-felu trebue pedepsite, fora crutiare si spre esemplu toturor'a, tóte acele gresieli, cari potu trage dupa sine urmari rele si demoralizare, precumu suntu minciun'a, lenea, batai'a, furtulu, purtarea necuviintiósá in beserica, cerbicosi'a facia cu invetiatorulu, nerusínarea si alte fapte rusínatióse. Ce e dreptu cel'a care voiesce se propage vertutea nu póte fi placutu toturor'a.

Da, pedepsele trupesci la educatiune nu se potu incungiurá de totu, cu tóte astea inse numai atuncea trebue aplicate candu tóte celelalte midilóce s'au folositu cumu se cade, dar' n'au potutu efeptuá nimica. Pedepsele in ocupatiuni si in alte moduri, suntu d'a se preferí pedepseloru trupesci; asiá d. e. se se dee se invetie de rostu óre-cateva intrebari din catechismu; se scrie cate-va ocupatiuni frumosu; se faca teme limbistice si matematice pe acasa. Astu-felu de pedepse mai au si aceea bunu in sine, ca ele dau de lucru copiiloru si afora de scóla, i dedau la diligintia, si-i retienu dela unele jocuri si insociri rele.

La lemnulu nodorosu trebue secure buna, díce proverbulu. — La scólari duri, cerbicosi, nesemtitori, caror'a nu le pasa ori ca-i laudi ori-ca-i defaimi, trebue aplicate pedepsele tru-

pesci, si inca astu-felu catu se-i aduca la ascultare si la implinirea deloriiloru lor, déca prin midilóce mai blande nu se potu indreptá. La pedepsele trupesci invetiatorulu trebue se fia cu cea mai mare grige, si, cumu amu mai dísu, numai atunci se le aplice candu tóte alte midilóce de indreptare au remasu desierte. Invetiatorulu se aiba de grige se nu tréca peste marginile dreptului ce-lu are la pedepsele trupesci, si acést'a cu atatu mai vertosu, caci acestu dreptu e cam restrinsu.

Atatu e adevratu, ca aplicare bêtiului nu e potrivita. Totu asiá e nepotrivita batai'a in palma séu peste degete cu lini'a. Dintre tóte suntu mai recomandabile vergile. Mai in colo se-se ferésca invetiatorulu se nu bata pe copii peste capu, se nu-i traga de orechi, ca de multe ori aceste tragu dupa sine urmari rele; pentru bataia se afla unu locu mai potrivit.

Cu catu se aplica mai raru pedepsele trupesci cu atatu prosperéza scol'a mai bine. Se díce ca aceea e scól'a cea mai buna, unde se aplica mai raru pedepsele trupesci. Aplicarea prè désa a bataiei arata ca invetiatorulu e patimosu, si necapace de misiunea sa, ca nu scie adeca se intrebuintieze alte midilóce cá se ajunga la scopu.

O privire generale preste starea interna si esterna a scóleloru popularie din Tractulu protopopescu gr. cath. alu Sibiiului. *)

Arunca^{du} o privire generale preste starea interna si esterna a scóleloru popularie din acestu tractu protopopescu, voiu a aduce inainte acele piedeci séu starile, care dupa opiniunea mea si propri'a-mi experien-

*) Publicamu acestu raportu cu atatu mai vertosu, caci cele ce se dícu in elu despre scólele tractului prot. alu Sibiiului, cu pucine esceptiuni, au valóre si pentru cele lalte protopopiate atatu la unii catu si la altii. Am dorí inse cá astu-felu de repórtre despre starea scóleloru se primimu si de pe aiurea pe catu se póte de scurte dar' lamurite, cá se scimu pe catu se póte mai apriatu cumu stamu si unde este lipsa a pune man'a mai cu energia. R.

tia facuta in acestu obiectu — cugetu ca stau in calea progresarei scóleloru popularie, paralisandu chiaru si ostonelele nóstre cele mai incordate puse in interesulu culturai poporale, acestui ramu delicatu si interesante din viéti'a si esistinti'a unei natiuni.

Cu durere cauta se observezu inainte de tóte, ca mai neci un'a din scólele popularie gr. cat. din Tractulu cestiuatatu, n'are basa segura pentru esistenti'a sa pre viitoriu, din cauza, ca nece un'a n'are fundulu seu de scóla propriu, ci se susutienu numai de loi pana mai apoi din contribuirile benevole ale poporului, care inca suntu fórte conditionate si nestatornice; de óra ce in poporulu nostru ne fiindu generalisatu sentiulu acelu nobilu de a spriginí si sacrificá pentru caus'a scolaria, acestu poporu totu deuna mai tare cauta la aceea, ca cum si-ar' poté capeté unu docente mai ef-tinu, fora de a pune prè multa insemnate pre desteritatea si cualificatiunea aceluia; — de aci provine acelu reu mare, ca docentii nostri, dependenti si alt-feliu dela laun'a unoru corifei suciti si cu gur'a mare in Comuna, suntu mai reu platiti de catu purcarii séu pastorii viteloru din cutare Comuna (mai alesu sasésca).

Acumu póte vedé ori si cine, ca cu o platutia de bajocura nu se potu de locu capeté docenti cualificati si petrinsi de insemnateza misiunei loru, séu déca se si capeta, mai alesu din punctulu de vedere alu scutiintiei de militia — inse nefiindu prevediuti cu midilócele de lipsa pentru traiulu vietiei, se disgusta si-si pierdu tóta voi'a, fiindu costrinsi a se ingrigí, cá intru sudórea faciei loru se-si castige pana de tóte dilele, cá celu pucinu se nu piéra de fóme.

Pana candu dara docentii nostri, nu voru fi mai bine prevediuti, si pana candu nu se voru bucurá de o stare mai independente dela capritiulu cutarui si cutarui corifeiu din Comun'a resp. pan' atunci dupa opiniunea mea, nu se póte sperá unu progresu gradualu — amesuratu cerintiei tempului presente — in prosperearea scóleloru si a invetiamentului populariu. Er' starea docentiloru ar' fi asecurata numai atunci, candu Comunele ar' avea fundulu seu de scóla propriu, administratu prin o eforia scolastica comunale, compusa din ómeni de omenia, intielepti si amatori de progresulu scóleloru, — dupa cum se practiséza acést'a la tóte natiunile cele mai culte.

Apoi am disu, ca intre poporulu nostru inca nu e latitu, séu mai bine, inca nu e generalisatu sentiulu celu nobile de a sacrificá pentru caus'a scolastica. A-

cest'a, dupa opiniunea mea, e unu reu mare, ce-sí are originea séu mai bine scaturiginea sa, chiaru de pre acelu tempu de trista memoria, candu acestu poporu fù condemnatu inadinsu spre sclavia si ignorantia; pre candu pre patronii proporului nu-i dorea de locu capulu, cá pre sermanulu tieranu se-lu indemne a-si dá copii la scóla, bá inca-lu desmentá si tocm'a o-prea dela aceea, cá se nu i se impucineze servitorii; abia cate unu bietu de preutu necagitu si batutu de tóte venturile, celu pucinu de rusine, si-dá copilulu seu la scóla.

Ce e dreptu, pre tempulu absolutismului se emiseru mai multe ordinatiuni mai inalte, in caus'a inaintarei scóleloru popularie, inse acele nu s'au executatu parte mare, din cauza, ca deregatoriloru straini, cu tóte acele, nu le prea pasá de cultur'a poporului, apoi ce e mai multu, poporulu de conf. gr. cat. nice ca avuse norocirea a se bucurá de unu consiliariu de scóla din senulu natiunei sale, ci avuramu unu consiliariu de natiune straina, despre care nu scimu se ne fi visitatu scólele nóstre comunale, cu atatu mai pucinu scimu, se li indemnatu Comunele romane se-si cladésca scoli si se-si platésca docenti buni cu plati amesurate. Ceea ce firesce, ca fora de o visitatiune regulata, in tóte partile, neci ca se potea face.

De aci a urmatu, ca nóue ni-a lipsitu organele midilócitórie, care se indemne pre poporu a imbracisá cu caldura si zelu caus'a scolaria, care se planteze intr'insulu sentiulu iubirei si interesarei de progresulu scólei; prin urmare, poporulu nostru in partile acele, pre unde nu i-a destinatu prevedinti'a cate unu deregatoriu romanu mai energiosu si mai zelosulu pentru scóla, a cautatu se remana totu in vechi'a sa apatia si indiferentismu.

Dar' va dice ceneva, pentru ce n'a lucratu preutimea mai multu in favórea scóleloru? Responsulu e prè usioru. Se nu trecu cu vederea aceea impregiurare trista, ca gradulu de cultura intre preutu si preutu e tare diferitu, si ca unii se afla chiaru pre unu gradu neinsemnatu alu culturai, firesce póte nu totu din vin'a propria, ci mai alesu din nepartinirea impregiurariloru si lips'a midilóceloru de lipsa: totusi suntu dovedi afora de tóta indoiel'a cum ca ori catu de zelosulu se fia cutare si cutare preutu pentru scóla, déca elu — carele dispune numai preste midilóce spirituali — nu va fi spriginutu in astu obiectu cu tóta energi'a si din partea deregatorie civile respective nu va poté profitá multu. Apoi serman'a preutime romana!!! cufundata pana la

gîtu in grigiele sustinerei familiei — inca nu prea are tempu, dóra nece voia totu deuna a se ocupá neincetatu cu scól'a. Caci grigiele apasátorie ale familiei si seraci'a cea mare, i reclama totu tempulu celu mai pretiosu. Dela preutíme s'ar' poté pretende totulu, numai atunci, candu s'ar' bucurá de o stare materiale mai bunisióra, si nedependinte dela capriciile poporului. In casulu acest'a, am poté avé preuti si mai culti si mai petrunsi de misiunea sa in tóte ramurele oficiului seu, si cu deosebire in privintí'a scólei.

In privintí'a propunerii obiectelor de invetiatura, cum si in privintí'a cartiloru, ce se usuéza in scóelele popularie, inca se observéza o disparitate si anomalia mare; caci mai in fia-care comuna din alte Abecedarie, si alte studie séu obiecte se propunu, firesce dupa priceperea si buna aflarea docentelui respectivu.

De aci inca se vede, catu de tare e de lipsa, cá se-se elaboreze si se dee carti scolastice coresponditorie pentru scóelele popularie, si acele se-se introduca in tóte scóelele din Archi-Dieces'a resp. Tocm'a pre atatu e delipsa, chiaru si din punctulu de vedere alu regularitatii si uniformitatii, elaborarea si edarea si introducerea unui planu de invetiamentu acomodatú pentru tóte scóelele popularie din Archi-Diecesa. Caci numai cu modulu acest'a, se poté pune capetu caosului, ce dominéza la noi in asta privintia.

Ce se tiene de cualificatiunea docentiloru comunali din Tractulu cestonatu, debue, cu durere, se afirmu, cá prè pucini docenti au cualificatiunea ceruta de impregiurarile si indigentiile tempului, in care traimu — si nece ca potemu se avemu docenti cualificati si pregatiti cum s'ar' cere, pan'a candu nu voru fi provediuti mai bine, si pana candu cu privire la Archi-Dieces'a resp., nu se va redicá unu institutu pedagogicu destinatu pentru formarea si cultur'a docentiloru populari. Apoi, unu factoriu de capetenia a culturai practice a docentiloru ar' fi si intruducerea tienerei conferintieloru anuale cu docentii din fia-care districtu séu tractu protopopescu sub conducerea inspectorului districtuale séu tractuale resp., dupa cum acést'a se practiséza cu mare folosu si pre la alte natiuni d. e. la magiari, germani s. a.

Edificie séu case de scóla nu se afla de locu in o parte insemnata din Comunele tienátorie de susu numitul Tractu; ci lectiunile cu pruncii se tienu séu in casele docentiloru respectivi, séu in case anumite conduse cu spelele Comunei resp. — In comunele de confesiuni amestecate, poporulu, ce se tiene de confesiunea

minoritatii, nece ca e instare a-si redicá si sustiené cu spelele proprie scól'a — a se afiliá la comun'a vecina de aceeași confesiune éراسi nu se poté in cele mai multe locuri din caus'a departarei, in casulu acest'a interesulu culturai pretende in modu imperativu cá coppii se cerceteze scól'a comunale a poporului de confesiunea maioritatiei, marginindu-se a luá numai instructiune din religiune dela parochulu resp.

In privintí'a redicarii edificiiloru de scóla, inca cu anevoia se voru poté impliní ordinatiunile mai inalte, deca deregetoriele civile respective nu ne voru dá mana de ajutoriu energicu, deca ele nu voru induplecá pre comune a se deoblegá prin contracte formali la redicarea de scóle comunali, si a staruí pentru esecutarea acelor'a, tocm'a si cu midilóce mai aspre.

Esamene semestrali s'au tienutu in 23 Comune, din 33 Comune tienátorie de tractulu protopopescu gr. cat. alu Sibiului; prin urmare in 10 Comune, unde poporulu de conf. gr. cat., se afla in minoritate neinsemnata, nu s'a potutu tiené scóla deosebita, ci o parte din prunci au invetiatu la scóelele nationaliloru si fratiloru de rel. gr. orientale, cari forméza maioritatea precumpanitória in acele Comune.

Progresulu prunciloru doveditu cu ocaziunea esamenelor semestrali fú variu: dupa impregiurari si dupa capacitatea sén desteritatea docentiloru respectivi; in unele Comune s'a aratatu unu progresu bunisióru, in altele de midilocu si in cateva Comune cámpucinu.

Acest'a e icón'a in generalu a starii scóleloru popularie din mentionatulu Tractu.

Deci mi-inchieiu acestu raportu, cu aceea caldurósa dorintia, cá cu alta ocaziune se am bucuri'a, a dá conationaliloru nostri interesatori de progresulu culturai populara, unu raportu cu multu mai imbucurativu despre prosperarea si inflorirea scóleloru comunali, cá prin midilocirea acestor'a, se vedemu pre fiú natiunei nóstre desceptanduse spre unu viitoriu mai ferice si mai suridietoriu!!!

Statutele

societatei de lectura a tenerimei din gimnasiulu gr. cat. de Beiusiu.

§. 1. Numele societatei: „Societate de lectura a tenerimei din gimnasiulu gr. cat. de Beiusiu.»

§. 2. Scopulu: Desvoltare mai estinsa a tenerimei in limb'a si literatur'a romana.

§. 3. Membru ordinariu alu societatei acesteia

dóte fi oricare studinte din gimnasiulu superioru, déca in decursulu anului vá aduce celu pucinu unu elaboratu, fia acel'a din veri-ce ramu alu literaturéi beletristice; éra in casu contrariu numai cá membru estra ordinariu se vá insemná in analele societatei.

§. 4. Cine una data se inscrie de membru ordinariu acelu'a nu mai póte repasi in acel'asi anu, luandu afara eschiderea prin presiedinte pentru portare necuviintiósá séu negligntia in cercetarea siedintieloru; spre eschiderea pentru negligntia in cercetarea siedintieloru sunt de ajunsu trei absentatiuni fara causa drépta.

§. 5. Spre acoperirea indigintieloru societatei se obléga fia-care membru a contribuí pre anu 1 li. v. a.

§. 6. Presiedintele societatei e totu de un'a directoriulu gimnasiului séu fiindu acest'a impedecatu de a conduce siedintiele ordinare, desémna spre acestu scopu pre unulu dintre membrii corpului profesoralu.

§. 7. Societatea alege prin majoritatea voturilor din sinulu seu:

- a) Unu notariu, ale carui agende sunt, a duce protocolu despre decurgerea siedintieloru si a-lu citi totu de un'a in siedinti'a urmatória.
- b) Unu casieriu, a carui detorintia e, a manipulá banii contribuiti de buna voia de membri, in asiá modu, cá la provocarea presiedintelui se póta dá computu naintea membriloru; espensele curinte ale societatei le póte acoperi densulu numai pre langa asemnatiunea presiedintelui, caruia are a inmanuá la capetulu anului sum'a remasa.
- c) Unu bibliotecariu, carele are se grigésca de bibliotec'a societatei si se duca protocolu regulatu despre cartile estradate si primite.

§. 8. Agendele societatei se restringu la urmatoriele:

- a) Siedintiele se voru tiené de ordinariu totu de una odata in septemana, dominec'a dupa sant'a liturgia dela 11 pana la 12 óre in sal'a cea mare a gimnasiului; dupa cercustari presiedintele póte ordiná siedintie mai dese au mai rare.
- b) La inceputulu fia-carei siedintie notariulu respectivu citește protocolulu siedintiei precedente, spre a se rectificá de membrii presinti.
- c) Operatele aduse se critica de membrii desemnati de presiedintele, dupa regulele ordinare; éra spre aprobatiunea finala se cere si opiniunea corpului profesoralu si operatele aprobate se depunu in archiv'a societatei, de unde alegandu-se dupa impre-

giurari se voru dá la tipariu intr'una fascióra preste anu.

d) Siedintiele le inchide totu deuna presiedintele.

Datu in Beiusiu in 17. Maiu 1862.

Directoriulu gimnasiului
Teodoru Kővari.

Nrulu 32,067. Susu infiratele statute prin acést'a se aprobéza de regesculu consiliu locotientialu un-gurescu.

Buda in 31. Maiu 1862.

In numele Escelentiei Sale Domnului locu-tienetoriu.
(L.S.) Priviczer, m. p.

Siedinti'a Comitetului Asociatiunei romane transilvane din 22. Maiu 1863.

Luara parte la siedinti'a acést'a: DD. Timoteu Cipariu v. presiedinte, C. Pappalvi, Dr. P. Vasiciu, P. Maniu, I. Macelariu, V. Popea, I. Antoneli, S. Popoviciu, I. Brote, I. Rusu, A. Bacu si V. Romanu.

Antaiulu obiectu fú citirea computului pe lun'a Maiu a. c., din care se aratá, ca dela siedinti'a Comitetului din urma pana in acea dí se inmultí averea Asociatiunei cu 3000 li. si ca intrég'a stare activa e de 19,083 li. 85 cr.

Se citi apoi unu raportu alu Archiviariulu despre starea bibliotecei si cartile cu care s'au inmultitu acést'a in septemanele din urma, intre care sunt a se-memorá mai vertosu cateva opuri de pretiu, pe care le-au daruit Asociatiunei D. ingineriu supremu si membru onorariu alu Asociatiunei, G. Gaertner. In raportu bibliotecariulu incunoscintiéza, ca a inceputu a comunicá „Telegrafului Romanu“ catalogulu tuturor cartiloru intrate pana acumu spre publicare. In fine propune Archiviariulu in raportulu seu spre scopulu inmultirei bibliotecei: 1. Cá Comitetulu se esopereze, cá tóte spe-sele cu transpunerea la comitetu de carti donate Asociatiunei se-se póte prin Asociatiune; 2. Cá Comitetulu se binevoiésca a se pune in mai de aprópe legatura cu alte insociri de litere din patria, din tierile invecincite si din tóta monarchi'a fara deosebire, si se le poftésca a-si impartesi in schimbu tóte produptele de pana acumu si din viitoriu. Comitetulu decide ad 1. Ca colectantii Asociatiunei se-se poftésca a luá in primire insii cartile ce le va doná nescine din tienutulu loru Asociatiunei nóstre, si se ingrigésca de espedarea loru incóce; ad 2. lucrulu in principiu se primesce si in adeveru se cunósce trebuinti'a punerii in legatura cu

alte societati literarie; totusi cá implinirea lucrului se aiba rezultatu cu atat'a mai bunu, obiectulu acest'a se rezervá pentru siedintiele adunarii generale viitoare.

Se citi dupa aceea unu proieptu de programa pentru adunarea generala viitoare, compusu de unu comitetu statatoriu din óre-cati barbati din Blasiu, carele se primi si se decise a se publicá catu mai curendu.

Secretariulu II. presentéza o socotéla despre se-sele cancelariei, in care privire in sa se hotari, cá asemene computu se dea la finea anului, adica pana la adunarea generala.

Se luá spre sciint'a descoperirea inaltului gubernu, cumca Maiestatea sa s'au induratu a concede importarea mai libera a cartiloru evreesci, ilirice si romanesci.

Directiunea gimnasiului din Brasiovu propune computulu despre cei 60 fi. dati din partea Asociatiunei in folosulu museului fisico-naturalu, care se luá spre notitia.

Urmá citirea unei propuneri a comisiunei hotarite pentru alegerea opurilor mai bune si mai corespundietóre, ce ar' veni se se cumpere in anulu acest'a cu cei 100 fi. incuviintiati de adunarea generala trecuta pentru inmultirea bibliotecei. Propunerea se primi si se decise cá cartile se-se cumpere; in suslaudat'a hartia comisiunea mai propune, cá comitetulu se se puna in legatura cu alte societati literarie spre schimbarea productelor in tre sine; lucrulu acest'a in sa se decisese odata mai susu, si s'ar fi decisu impreuna cu multe altele in ca de multu, daca nu se puneau atate pedece de a aduce in aintea comitetului propuneri — ori chiamo-le macaru si rugari — nevinovate si folositoare. Dacanice in sfer'a literaria, nice in sinulu Asociatiunei nostre nu ne vomu poté bucurá de libertate de ajunsu, ce se mai speramu atunci de noi in alte priviri?

Cu aceste siedinti'a se incheia si toti membrii de facia fura invitati la mésa la Escelenti'a sa d. Presiedinte.

Sciri scolastice.

Din Marmatia, 16. Martie 1863.

Ori catu asceptu si privescu cu anima deschisa cá se vedu baremu catu de pucinu in colónele Amicului Scólei ceva despre starea scóleloru din Maramuresiu, asceptarea-mi e desiérta, caci toti tacemu cá si precum n'am mai fi pe lume.

Pentru aceea dára cá se aretamu ca si noi totu mai traimu, de si tristu, sfasietu la anima — mi iau voia a scrie ceva despre starea cea misera si vaierabila a scóleloru unoru comunitati si mai de aprópe despre scól'a din comun'a Oncicesci (Vancs-falu) protopopiatulu Izei, pretur'a Siugatagului.

Cá se va pociu aretá Domniloru ce se intempla, si ce sa intemplatu, suntu silitu se va desfasiuru obieptulu din capulu locului, cá se me póta intielege si stimatulu publicu cetitoriu alu acestei pretiute Fóie.

In comun'a susu numita s'au organisatu regale comunali din carcimaritu macelaritu etc. in mai multi ani curinti, din care venitu s'a computatu una suma frumósa peste 600 fi. v. a. Comun'a s'a intielesu, cá din acelu venitu se redice o scóla elementara in locu. Dar' in 1860, togma candu a primitu comun'a acésta suma de bani, totu pe acelu tempu fostulu jude cercualu d. Ilnitcki, care in ca in anu 60 atunce s'a departatu in Galitia, a demandatu judelui comunalu cá sum'a susu numita fora intardiere s'o duca la deregatori'a pretoriala a Siugatagului, amenintiendulu ca de se va o pune mandatulu si-va luá pedéps'a cuvenita. Iudele comunale a implinitu mandatulu, ér' d. jude Ilnitcki a datu banii pe interesuriu la nesce judei, care suma de bani si adi se afla pe acolo.

Departanduse d. Ilnitcki in patri'a sa, cu banii numitei comune nu se scie ce s'au facutu. Oficialii cari au ocupatu posturile vacante, la recuirarea numitei comune n'au datu nici o inviatiune, ca de unde si cumu se-si capete banii sei. In urmas'a veditu silita comuna a se indreptá cu rogarea catra guvernulu tierii unguresci, de unde dupa cateva luni a venitu o nota la vice-judele cercualu Braun Vilmos, cu insarcinarea se midilócésca cá numit'a comuna se-si capete banii sei. Dar' d. v-jude séu n'a vrutu séu n'a potutu se straruésca, caci comun'a nici pana in diu'a de adi n'a capetatu nici o para. Si astu-felu invetiamentulu suferu, caci scól'a ce este in numit'a comuna e numai o coliba acoperita cu paie, intunecósa si fora bance.

— In unu numeru trecutú am disu ca in 26—28. Maiu a. c. la Manheim se tiene a 14-a adunare generala de invetiatori germani. Acumu suntem in pusetiune a publicá in scurtu si program'a acelei adunari, cá se ne potemu face si noi o idee despre intogmirea astoru felu de adunari atatu de momentóse pe campulu invetiamentulu. — In pre sér'a acelei adunari adeca 25. Maiu, se va tiené o adunare preliminará, unde se va

tractá despre alegerea presidiului si ordinarea disertatiunilor ce voru fi a se tiené in acea adunare. — Disertatiuni in sciintiate si care se voru tiené in adunare suntu. 1. Scol'a populara cá scóla meditativa, 2. Cultivarea memoriei. 3. Aplicarea principului formalu la unele obiepte de invetiamentu. 4. Organizatiunea interna a unei scóle impartite in mai multe clasi. 5. Lips'a unei educatiuni adeverate a tinerimii. 6. Educatiunea spre barbatia. 7. Ce are d'a face scól'a pentrucá se escite si se nutrésca amorulu de patria séu patriotismulu? 8. Poporulu germanu, scól'a germana, invetiatorulu germanu. 9. Invetiatorii trebuie se remana totu tineri. 10. Lips'a de invetiatori si cauzele zcelei lipse. 11. Cumu póte aplicarea de invetiatoresc perfectiuná educatiunea feteloru si totu odata imbunatatí lefile invetiatoresci? 12. Scóle comunale séu confesionale? 13. Pedagogic'a nu numai trebuie se aiba de scopu cultur'a universalá a omenimei, dar' e nemutatu de lipsa s'ó chiar' aiba. 14. Cumu pregatesce scól'a pe omu pentru viétia? 15. Demnitatea copilului si respectarea ei din partea invetiatorului. 16. Ce póte face scól'a pentru incungjurarea aplecarei spre placeri (sensuale). 17. Sciintí'a naturala in seminarie. 18. Insemnatarea pedagogica a proverbului. 19. Deprinderi stilistice. 20. Metodulu stigmograficu de invetiamentu, aplicatu la invetiamentulu intuitivu, la scriere, computu, desemnu, botanica si musica. 21. Colectiune de midilóce de invetiamentu in scól'a populara. 22. Cantulu popularu germanu; proiecte de reforma fundate pe *Melodion orthodidacticon*. Din titulele disertatiunilor se vede insemnatarea loru inse-si, si cu atatu mai vertosu ca autorii suntu mare parte barbati cari ocupa posturi inalte in campulu invetiamentului, si suntu cunoscuti in aren'a literaturii pedagogice.

Pentru conferintí'a din presér'a adunarii s'au in sciintiatu pan' acumu reporturi interesante despre scólele de repetitiune in generalu, si in specialu despre scólele agricole de repetitiune. — Comisiunea ortografica ce a fostu alésa la adunarea generala din anulu trecutú si-va dá reportulu despre insarcinarea ce a avut'ó. Acest'a e program'a pe scurtu a acelei adunari insemnate de invetiatori si pedagogi germani.

— In scól'a misionala scotica din Smirna in Martiu a. c. invetiatorulu de natiune judeu batù pe unu

copilu grecu, si parintii si facura spaima, ca invetiatorulu a vrutu se omóra pe copilu. De-aci locuitorii crescini din cetate incepura a persecuá si máltratá pe jidani. Dar' pe candu ei imblatea cu maciucile la jidani veni milití'a turcésca si prinse pre vr'o 50 fanatici d'acestia, si consultatulu englesu i condamná la galére pe viétia.

— In Islandi'a toti copii peste 8 ani sciu cetí si scrie, si intre tierani suntu fórté pucini cari se nu scie scrie frumosu. Cunosciintiele geografice si istorice suntu mai peste totu latíte, si mai cu séma istori'a patriei, literatur'a si povestile populare le scie mai fiacare; cu poesi'a se ocupa fórté multi, si pentru studiele filologice Islandesii au a predileptiune deosebita. Sciintiele naturale suntu mai pucinu cultivate. Ceea ce scie poporulu islandesu, au ereditu totu dela strabunii loru. Cei de antaiu coloni ai Islandiei au fostu familii nobile din Norvegia. Dela acestia datéza si capacitatea Islandesiloru d'a se cultivá. Islandesii in traiulu loru suntu fórté simpli si primitivi, dar ceeace inaltia peste tóte celelalte popóre din fundulu nordului, este spirituositatea loru. In tempurile mai nóue au redicatu diverse institute de cultura cari au respanditu peste asteptare lumin'a in poporu.

Varietati.

Margaritare. Care se teme se dee in publicu vr'o parere a sa religiósá séu sciintifica, mai multu iubesce parerea sa, decatu adevéru.

— Anim'a buna sémena cu albin'a, care in tóte florile afla numai miere, ér' anim'a rea sémena cu painginulu, care in tóta flórea afla numai veninu.

— Pracs'a fora sciintia este órba, sciintí'a fora pracs'a e schiópa.

— Nu crede la acel'a care si-pune man'a pe anima candu te asecuréza despre ceva.

— Nu te increde acelor'a, cari se pléca pana la pamentu inaintea ta; ei séu suntu nisce ómeni prostri séu rei. Omulu intr' adevéru nobilu face altor'a onorile cuvenite fora d'a se dediosí pe sine. Elu onoréza pe altulu fora d'a se desonorá pe sine.

Respunsuri.

Ungvaru. I. I. amu primitu.